

Storm Sevenster – 'n roman.

Wessel Pretorius. 2010 [1984]. Muckleneuk: Hond. 126 pp. ISBN: 978-1-874969-16-7.

In 1983 het daar 'n klein storm losgebars rondom die digter Wessel Pretorius se eerste en, tot dusver, enigste roman, *Storm Sevenster*. Hierdie teks was (en is) vanweë sy *punk*-pretensies 'n ongewone verskynsel in die Afrikaanse literêre sisteem. Na bewering wou Perskor in daardie jaar die manuskrip vóór publikasie aan die Publikasieraad voorlê. Dit het 'n onderonsie met die Afrikaanse Skrywersgilde tot gevolg gehad. 'n Skikking is uiteindelik bereik, en die uitgewer het ingestem om die roman in 1984 uit te gee, sonder voorsensuur, maar het kontraktueel onder geen verpligting gestaan om die boek te bemark en te versprei nie. 'n Boeiende stuk Afrikaanse literatuurgeskiedenis dus.

Dis interessant om die 1984-uitgawe te vergelyk met die 2010-edisie. Waar die agterblad in 2010 met 'n lekker klein passasie uit die roman as lokteks pryk, is 'n resensie van André P. Brink, wat ook in *Die Transvaler* (23 Februarie 1984) verskyn het, volledig op die agterblad van die 1984-uitgawe afgedruk, wat die indruk skep dat Perskor die perspektief van een van ons groot Afrikaanse literêre vaders, wat darem ook genoegsame kennis van die "kwaad" het, wou aanwend as geleerde buffer of agterhoede. Hierdie agterblad van die Perskor-uitgawe kontrasteer opvallend met die voorblad waarop die titel parmantig in pienk staan, 'n kleur wat spesifiek ook met *punk* geassosieer word.

Die 2010-edisie is volgens die nota wat die uitgewer, Hond, voorin die boek geplaas het, "in 'n beperkte oplaa van 250 eksemplare vir die skrywer uitgegee". Die herpublikasie van hierdie roman is dus slegs 'n gedeeltelike opheffing van die aanvanklike marginalisering. Literêr-histories is dit wel 'n klein mylpaal, 'n beskeie regstellende gebeurtenis in die literêre sisteem, maar die vraag bly staan

waarom hierdie roman nie, selfs al veel vroeër as 2010, heruitgegee is in 'n groter oplaa en/of by 'n groter uitgewer nie. As moralistiese besware nie meer die deurslag gee nie, kan gevra word of daar dalk steeds voorbehoude sou kon bestaan wat betref literêre waarde en die tydgenootlike relevansie van hierdie roman.

Ek is van mening dat *Storm Sevenster* meer as net literêr-historiese kuriositeitswaarde besit. Dis in der waarheid 'n vindingryke roman, eintlik veelbelowend, en daarom spytig dat Pretorius hierdie genre nie verder geëksploreer het nie.

Bestudeer 'n mens resensies wat in 1984 van *Storm Sevenster* verskyn het, blyk dit dat die hoofelemente van 'n gebalanseerde en redelike waardeoordeel tog in daardie jaar reeds bestaan het. Brink se resensie "Skerwe, brokke vorm slim patroon" skat die roman na waarde, maar slaag minder goed as Ia van Zyl se besonder deeglike en welwillende *Die Suidwester*-resensie van 30 November 1984 om die roman ook vir die leser oop te maak. Van Zyl wys die paslike *punk*konstruksie van die roman oortuigend uit, ofskoon sy hierdie werk dan probeer "red" vir 'n moralistiese projek deur daarin 'n "aanklag teen 'n wêreld vol immoraliteite" te wil sien. Hierdie afleiding van Van Zyl val uit die toon, gegewe die feit dat sy helder aandui hoe hierdie roman byvoorbeeld ironies met sewe, die getal van volmaaktheid, omgaan en opsetlik "in swak smaak, immoreel" is. Volgens Gerrit Olivier, in *Rapport* (22 Julie 1984), word *Storm Sevenster* "op die lange duur irriterend en selfs weersinwekkend". Wat Olivier hier as negatiewe kommentaar bedoel, bevestig dalk eintlik eerder dat die boek slaag, spesifiek dan as *punk*roman.

Gerrit Oliver is in bogenoemde resensie, met die titel "Banale Pretorius vol clichés, slegte prosa", duidelik aan die verkeerde adres wat betref die verwagtinge wat hy aan *Storm Sevenster* stel. Hy ignoreer die *punk*-

kode wat trouens meer as een keer in die roman self gegé word. 'n Billike lesing van hierdie roman vra om 'n verrekening van punk, en daarom behoort in ag geneem te word dat punkprosa, net soos punkmusiek, hom juis nié aan klassieke standarde rig nie.

Die punkingesteldheid, die doelbewuste demonstrasie van swak smaak, kan dalk ook 'n verklaring bied vir 'n kenmerk van hierdie roman wat vandag, méér as die morele losbandigheid, mag aanstoot gee, naamlik die negatiewe representasie van vroue en gays. Storm is 'n warmbloedige heteroseksuele man (of altans, dis hoe hy homself projekteer) wat die een verhouding na die ander het, en 'n voorliefde vir wippende somerborste vertoon: Hy is 'n "borsman", 'n "Boffin van Bors-te" (56), maar wat opval, is dat die voorstelling van vroue telkens weer dwing in die rigting van die onvleiende en selfs die groteske en monstergtige. Dit is egter 'n komplekse saak wat verdere besinning vereis.

Die sewe hoofstukke van die boek, wat uitgaan van die Boeddhisties-Hindoeïstiese sewe stadia van die self, word gegroep in drie afdelings, wat as nóg 'n ironiese buiginkie in die rigting van heelheid gesien kan word (hierdie afdelings het die veelseggende titels "Sturm und Drang", "Dagboek van 'n in-man" en "Déjà-vu"). Die tweede (middelste) afdeling handel oor Storm se behandeling teen alkoholisme in 'n inrigting, en maak hiermee voorsiening vir 'n lesing wat hierdie verblyf netjies wil interpreteer as liminale fase van die oorgangsrite, waarna die geïnisieerde veronderstel is om in die daaropvolgende, derde fase (die post-liminale) as getransformeerde individu te herintegreer met die samelewing. In die derde afdeling van die roman tref ons Storm aan in gedaanteverwisseling, nou genaamd Fred, met Alfred as 'n soort alter-ego. Brink se lesing neig om 'n geslaagde individuasie-, en by implikasie, inisiasieproses by Storm te wil. Ek verskil hiervan. Die verdubbeling en verdriedub-

belling (en verder) van Storm dui myns insiens eerder op 'n voortgesette en selfs toenemende stryd met die self, 'n problematisering van identiteit. Verder skakel dit met nog 'n sleutelkwessie wat Ia van Zyl uitlig, onder meer deur 'n noukeurige ontleding van die toekoms-scenario in die slothoofstuk in terme van parallelle met wat vroeër in die roman gebeur, naamlik dat Storm se seun, wat ook Storm heet en in die laat negentigerjare op sestienjarige leeftyd getoon word, sy pa se foute gaan herhaal.

Daar word in die slothoofstuk dan ook eksplisiet verwys na onder meer die boek *The Wheel of Rebirth*, wat die reïnkarnasieleer oproep, waarvolgens diegene wat tydens hul lewe nie die hoogste staat van groei kon bereik nie, wéér gebore word, herhaaldelik, tot hulle slaag. Hierin is alle wesens, mens en dier, gelykes en kamerade in dié sin dat ons medereisigers is, weliswaar voorlopig vasgevang in verskillende fases van groei, onderweg na volmaaktheid. Kom 'n mens iemand soos Storm Sevenster teë, in 'n boek of daarbuite, besef jy, as jy vanuit 'n reïnkarnasiehoek kyk: hy is ek.

In *Storm Sevenster* word nie geskryf vanuit die (modernistiese) vooruitgangsoptimisme nie, maar eerder gedemonstreer hoe elke mens, ten spyte daarvan dat ons kollektief groei in kennis en vernuf (soos gesuggereer deur die toekomsscenario aan die einde en Storm se werk as ingenieur), tog telkens opnuut as individu die lewe moet verwerf, dieselfde (klein/groot) foute en ontdekkings maak, en in die proses dalk net 'n aks veld wen in die Groot Stoet. Die verband met die punkbeweging, veral soos dit manifesteer in musiek, is in hierdie opsig besonder funksioneel, want punk is, veral aanvanklik, geassosieer met die beginner wat swak speel, maar dit met bravade doen. Die roman eindig met 'n vooruitblik op die sestienjarige beginner, seker die mees voortvarende ouderdom. Storm is aan die einde van die roman helaas

nog ver van die Sevenster. Voorlopig dus nog heelwat verspreide S/stormpies.

Phil van Schalkwyk

Noordwes-Universiteit, Potchefstroom